

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בתנ"ך

מועד חורף תש"ף 2020

סמל שאלון 1282 (30%)

הפתרון נכתב על ידי

עדי שטרן

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

המורים שפתרו את הבחינה מחכים לכם פה

www.ankori.co.il/ask

פרק ראשון - ספר בראשית

שאלה 1- בראשית י"א

א.

1) התכנית של בני האדם היא לבנות מגדל כה גבוה שיגיע עד השמיים. השמיים הם מקום מושבו של האל ועל כן תכנית זו נתפסת כיהירה וגאוונית. מטרתם במעשה זה היא להיות מפורסמים וידועים בקרב העמים בזכות המעשה שלהם ("ונעשה לנו שם") והמטרה הנוספת היא שהם לא יפוזרו למקומות שונים ויישארו מאוחדים "פן נפוץ על פני כל הארץ".

2) שתי הפעולות שהאל מבצע על מנת למנוע מבני האדם לממש את תכניתם :

- "ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו"- ה' מפצל את שפת בני האדם לשפות שונות ובכך גורם לבני האדם לחוסר יכולת לתקשר ביניהם על מנת להמשיך לבנות את המגדל, וכך גם מפר את אחדותם.
- "ויפץ אותם משם"- בני האדם רצו להשאר מאוחדים ומרוכזים במקומם, והאל מפזר אותם ממקומם למקומות שונים.

ב.

1) בבראשית י"א הדובר המזכיר עשיית שם הם בני האדם, והמשמעות של עשיית שם בדבריהם היא רצונם להיות מפורסמים, מעשה המעיד על גאווה יתרה בעל משמעות שלילית.

2) בשמואל ב, ז, 8-9 הדובר הוא נתן הנביא (הדובר בשם ה') וגם כאן משמעות עשיית השם היא הפיכתו של דוד המלך למפורסם בקרב העמים, אולם כאן המשמעות הינה חיובית ומוענקת על ידי האל למלך.

ג.

1) הקושי התיאולוגי בפסוק 5 הינו : מדוע ה', הכל יכול ויודע-כל, צריך לרדת לעולמם של בני האדם על מנת לבדוק את מעשיהם?

2) על פי פירושו של רש"י, המסר החינוכי של האל לבני האדם ברדתו לבדוק את מעשיהם הוא כי כאשר אדם בא לשפוט מעשה של אדם אחר עליו לבחון היטב מקרוב ובעצמו את הראיות על מנת שיוכל לתת את פסק הדין הנכון והצודק ביותר.

א.

- (1) שתי פעולות של אברם המלמדות מדוע ה' בחר בוא להיות אבי האומה:
- "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" - אברם נענה לצו האלוהי "לך לך...", שהיה צו קשה למילוי, שכן אברם לא הכיר את היעד אליו האל שולח אותו, הוא היה בגיל מבוגר כשיצא למסע ארוך ומסוכן אל הלא נודע ואף הותיר את אביו המבוגר תרח מאחור.
 - "ואת הנפש אשר עשו בחרן" - אברם גייס אנשים לאמונה באל עוד לפני שהגיע לארץ כנען, טרם ידע מה מצפה לו. כלומר הוא האמין ובט ב-ה' בכל ליבו למן הרגע הראשון.
 - "ויבן שם מזבח ל-ה' ויקרא בשם ה'" - אברם מוכיח את אמונתו הרבה באל באמצעות פולחן ותפילה, והאו הראשון שמתואר כעושה פעולות אלה בתורה.

- (2) בבראשית יח, 23-25 תגובתו של אברם על החלטת ה' מסבירה את הבחירה בו לאבי האומה בכך שבדבריו אלו אברם מראה שהוא אדם בעל אמת מידה מוסרית גבוהה, הוא שומע על רצונו של האל להשמיד עיר שלמה ויוצא להגנתה בשל האפשרות שחיים בעיר זו צדיקים, שאין סיבה שייענשו בגלל חבריהם הרשעים. אברם מוכיח שהוא נכון להלחם על דרך הצדק בכל מחיר, אפילו אם פירוש הדבר הוא לחלוק על דעתו אפילו של אלוהים.

ב.

- (1) נקודת הדמיון בין פסי' 1-3 לבראשית כב 1-3 היא:
- בשני הקטעים האל מעביר לאברם ציווי בניסוח זהה "לך לך", ביטוי שיכול להתפרש בשני מובנים: לך בדרך שיועדה לך, רק לך; או לך בדרך שתטיב עמך, שתרוויח מממנה.
 - בשני הקטעים הציווי מועבר באופן הדרגתי מהקל אל הקשה, בבראשית יב לך "מארצך ממולדתך ומבית אביך" - ראשית מצוין מעגל החיים הרחב של האדם, הארץ בה נולד; שנית "מולדתך", המולדת היא המעגל בעל המשמעות והזיקה הקרובה יותר לליבו של אדם; ואחרון "בית אביך", ביתו הפרטי של אדם שאותו הכי קשה לעזוב.
- בבראשית כב, "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק" - ראשית האל נוקב בכינוי "בן", כינוי כללי שלא מפרט את טיב הקשר בין אב לבנו; שנית "את יחידך" - כינוי שמעיד על היותו בנו היחיד של אברם ומגדיל את הקושי להקריבו; "אשר אהבת" - מתאר את טיבו ועומקו של הקשר בין האב לבנו; "את יצחק" - נוקב בשמו של הבן וממחיש את הקושי בביצוע הפעולה.

- (2) בבראשית יב האל מבטיח לאברם שיהיה אבי אומה בעתיד "ואעשך לגוי גדול"
- בבראשית כב בציווי האל שולל את האפשרות שמזרעו של אברם תצמח אומה מפני שהוא נדרש להקריב את בנו היחיד: "קח נא... והעלהו שם לעולה על אחד ההרים".

- (1) שתי ההבטחות לאברם מופיעות בפס' 7: "לזרעך אתן את הארץ הזאת"- הראשונה היא כי לאברם יהיה זרע (באותו זמן שרי עקרה ואין להם ילדים) והשנייה היא שזרעו, העם שיצא ממנו, ירש את הארץ.
- (2) בבראשית ט"ו 16 נאמר "כי לא שלם עון האמורי עד הנה", פירושו שההבטחות יתקיימו רק בעתיד הרחוק מפני שהאמורי (שם אחר לעם הכנעני היושב בארץ) טרם השלים את מכסת החטאים שעליו לחטוא על מנת שלאל תהיה סיבה להצדיק את גירושם מהארץ, וברגע שישלים אותה אז הצאצאים של אברם ירשו אותה.

פרק שני- נושאי ההרחבה

שאלה 3: ויקרא כה 39-46

- א. שתי ראיות המעידות כי התורה מתנגדת לעבדות הינן:
- הכתוב אינו מכנה את האדם שנמכר לעבדות "עבד" אלא מכנה אותו "אחיק".
 - "כשכיר כתושב יהיה"- לאדם שנמכר לעבדות יש זכויות כשל כל תושב אחר והוא מקבל משכורת עבור שירותיו, לא כמו עבד שאינו מקבל תמורה.
 - "לא תרדה בו בפרך"- אין להעביד את העבד בעבודה קשה או לרדות בו ולתת לו יחס בלתי ראוי כפי שהיו נוהגים בעבדים.
- ב. הראיה שמעידה שהתורה אינה דורשת לבטל לחלוטין את העבדות היא:
- בקטע נאמר שניתן לקחת עבד ואמה מהעמים הגוים השכנים "ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ואמה". הסיבה לכך היא שבני העם עצמם היו עבדים בארץ מצרים והאל שחרר אותם משם, ולכן הוא אינו רוצה לראותם עוד כעבדים, עבדותם היחידה היא האמונה בו- "כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד".